

N:o 16.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 Mars 1877, kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner, dels om ändring i Kongl. förordningen den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, dels ock om upphäfvande af eller ändring i Kongl. förordningen den 11 December 1868 angående särskilda sammankomster för andaktsöfning.

Uti en inom Första Kammaren väckt och till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 9) har Herr *Frith. Grafström* bland annat föreslagit, »att § 3 af Kongl. förordningen af den 31 Oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, måtte erhålla följande lydelse:

1:o. Har medlem af svenska kyrkan omfattat främmande lära och vill fördenskull ur kyrkan utträda; gifve sin afsigt till känna för kyrkoherden i den församling han tillhör. Framhårdar han i sin afsigt, inställa sig, sedan minst två månader förflutit, personligen hos kyrkoherden samt anmäla sig till utträde ur kyrkan; och göre kyrkoherden derom anteckning i kyrkoboken. Ej må någon på grund af anmälan, som skett innan han fyllt aderton år, anses från svenska kyrkan skild. I främmande församling må ej heller någon före nämnda ålder upptagas.

2:o. Medlem af svenska kyrkan, som antingen vägrar att döpa sitt barn, oakadt han derom af vederbörande pastor påmints och ett år förflutit, sedan barnet föddes, eller ock vägrar att af kyrkans presterskap mottaga föreskrifven religionsundervisning och att konfirmeras, oakadt han uppnått myndig ålder, eller ock deltagar i sådan nattvardsgång, som

af svenska kyrkans lagar förbjudes, skall anses genom detta sitt förfarande hafva gifvit till känna sin afsigt att ur kyrkan utträda. Det ankomme då på pastor i den församling han tillhör att för honom i vittnens närvaro förklara, att pastor så uppfattar hans förfarande och, om tvenne månader derefter förflutit, utan att han förklarat sig vilja ändra det samma, skall han anses från kyrkan skild och pastor derom göra anteckning i kyrkoboken.»

Nämnda § lyder nu sålunda:

»Har medlem af svenska kyrkan omfattat främmande kristen lära och vill fördenskull ur kyrkan utträda; gifve sin afsigt till känna för kyrkoherden i den församling han tillhör; uppgifve ock det trossamfund, hvartill han vill öfvergå. Framhårdar han i sin afsigt; inställe sig, sedan minst två månader förflutit, personligen hos kyrkoherden samt anmäle sig till utträde ur kyrkan; och göre kyrkoherden derom anteckning i kyrkoboken. Ej må någon på grund af anmälan, som skett innan han fyllt aderton år, anses från svenska kyrkan skild. I främmande församling må ej heller någon före nämnde ålder upptagas.»

Herr Grafström har således ifrågasatt den förändring i nu gällande bestämmelser, att en person skulle under vissa villkor kunna mot sin vilja skiljas från statskyrkan, samt att utträde ur denna kyrka skulle medgifvas äfven den, som omfattat främmande, icke kristen lära.

Under nuvarande förhållanden kunna personer, som i lära och lifverne uppenbarligen hylla åsigter, stridande mot statskyrkans bekännelse, ändock kvarstå i kyrkans yttre gemenskap, så länge de sjelfve sådant önska. Att många och stora olägenheter kunna uppstå häraf, ligger i öppen dag; men på det sätt Herr Grafström föreslagit torde dessa olägenheter icke böra afhjelpas.

Vid lagstiftning, som angår vår svenska kyrka, måste man taga hänsyn dertill, att hon är statskyrka. Såsom sådan har hon jente sina högre rent religiösa intressen jemväl till uppgift att befördrå statens intressen; till följd hvaraf hon icke kan till sina medlemmar intaga samma exklusiva ställning som sekten. Då samvetsfriheten måste utgöra en af dess ledande grundsatser, måste ock yttringarne deraf i väsentlig mån tolereras, och följaktligen böra kyrkans medlemmar icke från hennes gemenskap och förmåner afskiljas, så länge någon utsigt förefinnes, att de kunna åt kyrkan återvinnas, d. v. s. så länge de icke sjelfva öppet gifva sin önskan till känna att från henne blifva skilde.

Ett sådant tillvägagående, som motionären föreslagit, skulle för öfrigt i många fall visa sig skadligt för kyrkan sjelf. Erfarenheten har visat, att separatistiska rörelser ofta uppstå och hastigt tillväxa till följd

af personligt förtroende till någon begåfvad predikant eller af andra tillfälliga anledningar, men att dessa rörelser efter längre eller kortare tid åter lägga sig. Hade nu de personer, som i rörelsens början omfattat de separatistiska lärorna, blifvit från kyrkan skilde, så hade en återgång till dess gemenskap för dem försvårats och i flera fall säkerligen uteblifvit. Någon afskräckande verkan af ett dylikt uteslutande torde ej heller kunna påräknas, då främmande trosbekännare i medborgerligt afseende hafva nära nog samma rättigheter, som statskyrkans medlemmar.

Trogen undervisning i ordets rätta lära, förenad med mildhet och fördragsamhet, är utan tvifvel kyrkans bästa och mest verksamma medel att bevara sig från så väl inre som yttre splittringar. Mot sina i något hänseende vilseförda medlemmar bör hon, så långt möjligt är, visa långmodighet och undseende, och i öfverensstämmelse med denna grundsats, långt ifrån att hastigt skilja dem ifrån sig, göra allt för att återföra dem till kärlek och förtroende för sin lära och ordning.

Allra minst kan Utskottet tillstyrka, att en sådan makt, som förslaget afser, skulle läggas uteslutande i pastors hand. Man kan nemligen med skäl befara, att denna icke alltid skulle med nödig varsamhet begagnas. Af missförstådt nit och i förhoppning att undertrycka uppkommande villomeningar kunde pastor förledas att till kyrkans verkliga skada använda nämnda makt. Vid tillämpningen skulle för öfrigt, äfven med iakttagande af all varsamhet, möta stora svårigheter, å ena sidan att undvika onödig stränghet och å den andra att icke gifva anledning till misstankar om mannamån genom underlåtenhet att från kyrkan skilja alla dem, på hvilka de föreslagna bestämmelserna kunde tillämpas.

Utskottet anser sig på dessa grunder icke kunna tillstyrka något stadgande i den syftning, att en medlem af statskyrkan skulle mot sin vilja kunna från densamma skiljas; och då någon lagförändring icke torde böra ifrågasättas endast för det fall, att någon skulle vilja öfvergå till främmande, icke kristen lära, hvilket, så vidt Utskottet har sig bekant, ännu icke inträffat, hemställer Utskottet vördsamt,

1:o att Herr Grafströms motion, så vidt den afser ändring i ofvannämnda Kongl. förordning den 31 Oktober 1873, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Grafström har uti sin motion jemväl ifrågasatt ändring i Kongl. förordningen den 11 December 1868 angående särskilda sammankomster för andaktsöfningar, och Herr *H. Hagerman* har uti en inom Andra Kammaren afgifven motion (N:o 63) framställt förslag om upphäfvande af eller ändring i denna förordning.

Förordningen lyder nu sålunda:

»Medlemmar af Evangeliskt-Lutherska kyrkan vare ej förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning; dock må sådan sammankomst å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas, ej ega rum så nära det ställe, der gudstjensten hålles, att denna eller ordningen dervid störes. Ej eller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda. Hvar som underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med tre hundra Riksdaler.»

Häruti har Herr Grafström föreslagit den ändring, att orden: »Hvar som underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra Riksdaler», måtte utgå och ersättas af dessa: »Om nu sådan lärare, som ofvan nämnes, underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkorådets förbud, skall pastor inberätta förhållandet till vederbörande Domkapitel. Ankomme då på Domkapitlet att underrätta sådan lärare, att Domkapitlet anser fortsättningen af en sådan öfverklagad verksamhet såsom en anmälan om utträde ur svenska kyrkan, och om sådan lärare ej deraf låter sig rätta och två månader derefter förflutit, varde han från svenska kyrkan skild; och göra vederbörande pastor derom anteckning i kyrkoboken.»

Herr Hagerman åter har hemställt, »att Riksdagen måtte för sin del besluta upphäfvandet af Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 11 December 1868, eller åtminstone senare delen deraf: »Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda. — Hvar som underlåter att ställa sig till efter-

rättelse kyrkorådsförbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med tre hundra Riksdaler.»

Så länge statskyrkan förefinnes såsom en institution med verdsliga former, tillkommer det staten att tillse, det ordning och skick i yttre afseende inom församlingen upprätthålles.

Detta är också ändamålet med ifrågavarande förordning, hvilken till sitt hufvudsakliga innehåll icke torde kunna betraktas annorlunda än såsom en borgerlig ordningsstadga.

Att emot en församlings beslut, uttaladt af kyrkorådet såsom dess lagliga representant i kyrkliga angelägenheter, påtruga församlingen lärar, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, kan ej vara tillbörligt. Äfven om man, såsom Herr Hagerman, skulle anse, att hvarken kyrkan, gudstjensten eller religionen genom ett sådant förfarande i ringaste mån skadas, hvilket Utskottet dock icke kan medgifva, måste likväl ett dylikt uppträdande i ordningens intresse vara förbjudet. Det är icke utspridandet af de såsom skadliga ansedda lärorna, som är med straff belagdt, utan det är trotsset att emot meddeladt förbud dermed fortfara, som straffas.

Då stadgandet i fråga är af preventiv natur, afsedt att förekomma skadliga följder af den objudne predikantens verksamhet, är det också uppenbart, att det måste öfverlemnas åt kyrkorådet att bedöma, huruvida sådana följder kunna anses uppkomma, och att man ej kan vänta med förbudets meddelande till dess de förderfliga verkningarne redan framträdt.

Hvad åter angår den påföljd, som Herr Grafström i stället för nu stadgade bötesstraff föreslagit för underlåtenhet att ställa sig ett dylikt förbud till efterrättelse, hänvisar Utskottet till hvad ofvan är anfördt angående uteslutande af någon ur kyrkan mot hans vilja och vill derjemte påpeka, att, genom antagande af Herr Grafströms förslag, församlingen skulle stå alldeles utan skydd mot sådane, inom Luthersk menighet uppträdande predikanter, som sjelfve redan utträdt ur kyrkan. Utskottet anser ingalunda olämpligt, att ohörsamhet mot kyrkorådets beslut är med bötesstraff belagd. Då det i sjelfva verket är borgerlig ordning, som öfveträdes, bör också borgerligt straff användas.

Så vidt Utskottet har sig bekant, hafva ifrågavarande bestämmelser blifvit med varsamhet och urskilning tillämpade; och får Utskottet alltså hemställa:

2:o att Herr Hagermans motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende, samt,

3:o att icke heller hvad Herr Grafström föreslagit angående ändring af Kongl. förordningen den 11 December 1868 måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 Mars 1877.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr *Ribbing*: »Då jag anmäler min reservation mot det slut, hvartill Utskottet kommit, beträffande Herr Grafströms motion (N:o 9), är min mening med densamma icke den, att sålunda hafva uttalat den åsigt, att Utskottet ovilkorligen skulle hafva tillstyrkt bifall till motionen utan hvarje modifikation i något af dennas särskilda momenter eller detaljbestämmelser. Min från Utskottets afvikande mening afser, att Utskottet ansett sig öfver hufvud och i det hela böra afstyrka bifall till motionen. Denna mening stöder jag på den, af motionären sjelf framhållna, ovederläggliga grund, att ett samfund eller samhälle är omöjligt, hvars medlemmar få uppträda och vara verksamma i strid mot de lagar, i hvilka samhällets ändamål eger sitt uttryck, eller, för att uttrycka mig positivt, att samfundets rätt att vara till ovilkorligt inbegriper rätten att reagera mot hvarje mot dess samfundsordning afsigtligt rigtad kraft. Borttages en sådan rätt eller förvägras den ett samfund, så kan densamma visserligen längre eller kortare tid qvarstå till namnet — sådant beror på extensiteten och intensiteten af de inom samfundet verksamma fiendtliga krafterna — men utgör eller betecknar i sjelfva verket blott en samling menniskor, under någon yttre, gemensam synpunkt betraktade, t. ex. svenska statskyrkan, summan af alla dem, som icke bil-

dat ett eget religionssamfund, eller uttryckligen förklarar sig vilja stå utanför den förstnämnda. Nu gällande dissenterlag har ganska väl iakttagit individens religionsfrihet och rätt emot statskyrkan: han kan, när helst han finner sig i någon mån af kyrkan besvärad eller, öfver hufvud, när han sådant önskar, träda ur densamma, så snart han blott *uppgifver* ett kristet religionssamfund, i hvilket han säger sig ämna ingå. Statskyrkan sjelf åter står mot sina medlemmar fullkomligt ofri och rättslös: hon måste finna sig vid angrepp till och med på sina fundamentallagar af dem, som höra till henne, utan att dervid ega att göra annat, än afvakta om angriparen sjelf till äfventyrs kan finna för godt att lemna henne. I förevarande hänseende är dissenterande religionssamfunds ställning ojemförligt bättre än statskyrkans, och det är därför ock helt naturligt, om de komma att framstå såsom långt starkare och mera lifskraftiga, än hon. Det är, vidare, ur statskyrkans anförda, legaliserade vanmagt, som sådana oegentligheter kunna uppstå, som den, att hon väl möjligen kan hafva utsigt att blifva qvitt sådana medlemmar, som delvis eller i vissa lärosatser inom den kristna religionen afvika från hennes läror — nemligen om dessa sjelfve vilja utträda — men deremot eger fullkomlig visshet om att få åse dem fortfarande verkamme inom henne, som förklarar sig såsom hennes motståndare i sjelfva hennes karakter af *kristen* kyrka. Ej ens ett erkännande kan statskyrkan, med nämnda ställning till sina medlemmar, påräkna, att hafva rätt att sträfva för bibehållande af sina läror och sin kyrkliga ordning: ega de, som fortfarande kvarstå inom henne, att uppenbarligen uppträda mot båda och till deras kullkastande, så är just deras fortfarande ledamotskap i kyrkan egnadt att framkalla ett sken af rätt för deras fordran, att kyrkan skall ändra sin bekännelse och sina lagar efter deras mot båda rigtade yrkanden och fordringar, men deremot framkalla ett sken af orätt för kyrkan, om denna begär, att de, som vilja vara hennes medlemmar, skola underkasta sig hennes ordning. Sådana, lindrigast sagdt, oegentligheter skulle, med bifall i det väsentliga till Herr Grafströms motion, af sig sjelfva upphöra.

En stor vinst, som ett sådant bifall vidare skulle medföra, består deri, att sålunda kyrkans verksamhet såsom ordningsmagt och statens enahanda verksamhet *med hänsyn* till kyrkan och yttre ordning i afseende på denna i deras inbördes förhållande och skilnad från hvarandra skulle framträda i långt klarare dag, än nu i fråga om statskyrkan är förhållandet. Det ligger alltid något inadeqvat deri, om ett samfund, såsom kyrkan, som konstitueras genom enhet i öfvertygelse och uppfattning af vissa läror, samt i praxis såsom *uttryck* och *afspegling* af så-

dan öfvertygelse, i sitt förhållande till sina egna medlemmar går utöver lärande, förmanande och utförande af och till dessa öfvertygelser och denna praxis, samt, hvad som utgör vilkor för dess tillvaro, fordran gentemot hvarje sin medlem af anslutning till båda. Det är sålunda alltid inadeqvat, om ett sådant samfund för sitt bestånd och mot någon sin medlem använder åtgärder, som — tillhörande det, med hänsyn till rättsförhållanden och utan afseende på den yttre handlingens förhållande till den inre sedliga öfvertygelsen, tillvarande borgerliga samhället — afse att direkte verka på viljan. Men just derföre, att statskyrkan är *statens*, förblandas, äfven der staten endast såsom polis- och tvångsmagt är verksam för upprätthållande af yttre ordning *med hänsyn till* det kyrkliga samhället, mycket lätt åtgärderna för denna yttre ordning med åtgärder af direkt eller egentlig kyrklig betydelse och ändamål, och statskyrkan ådrages så det sken, som litade den ej fullt på magten af sina egna lärorens sanning, utan lånade den världsliga magtens hjälp för att med yttre medel eller straff tvinga till inre öfvertygelser. Äfven i detta hänseende är det derföre af stor vikt för statskyrkans egen styrka och bestånd, att åtgärder vidtagas och en ordning finnes sådan, att statskyrkan ej må framstå i sämre dag än dissenterförsamlingar, vid hvilka en dylik förblandning af åtgärder för kyrklig och världslig ordning med afseende på kyrkan icke uppstår, emedan de myndigheter, från hvilka hvardera slaget af sådana åtgärder utgår, i fråga om sådana församlingar tydligare, än vid statskyrkan, framträda såsom från hvarandra skilda».

af Herr *Wieselgren*, med hvilken Herr *Torpadie* instämt: »Det torde vara klart, att 3 § af Kongl. Förordningen den 31 Oktober 1873 är byggd på grundsatsen af den enskildes rätt att dyrka Gud i enlighet med sin egen öfvertygelse, utan att i detta hänseende vara bunden af någon statskyrkans bekännelse. Vill han utträda ur statskyrkan, är detta honom tillåtet. Han eger »religionsfrihet».

I nämnda § är denna grundsats dock icke fullt genomförd. Den myndig ansedde personens rätt är tvärtom ännu begränsad till valfrihet emellan särskilda uppfattningar af *kristen* tro.

Denna inskränkning har, efter hvad jag känner, redan erhållit praktisk betydelse. Personer, som icke kunnat såsom *kristen* nämna den åskådning, till hvilken de slutit sig, hafva af sådan anledning förvägrats utträde ur statskyrkan, och äro ännu emot sin vilja tvungne att kvarstå i den skefva och för ett ärligt sinne olidliga ställning, som innefattas uti att heta ett och vara ett annat.

Att ännu blott ett fåtal torde befinna sig i denna ställning, utgör för mig icke något skäl att vägra ändring af en lag, ämnad att tillgo-

dose just den enskildes rätt till frihet i sina religiösa förhållanden. I strid emot Utskottet, men i öfverensstämmelse med den uppfattning, som bjuder Konungen att *ingens* samvete tvinga eller tvinga låta, anser jag således Herr Grafströms förslag till ändring i hvad han satt såsom 1:sta momentet af tredje § i förstnämnda Kongl. Förordning böra af Riksdagen bifallas.

Samma frihet från samvetstväng, hvilken den enskilde bör ega rätt att åtnjuta, måste dock, efter min uppfattning, tillkomma äfven statskyrkan. Om också staten måste inom denna betinga sina medlemmar en vidsträcktare plats och större rättigheter än som kan ifrågasättas hvad angår de enskilda religionsbekännelserna, torde detta statens betingande dock icke böra sträckas så långt, att kyrkans kraf på samvettsfrihet derigenom kränkes eller, till och med, hennes bestånd hotas. Om staten, såsom ofta påstås, verkligen anser henne såsom en sin »institution», med, såsom jag förmodar, viktiga uppgifter, bör han väl åt henne gifva magt att möta och undanrödja faror, hvilka annars torde kunna förvandla henne till en kanske slutligen tom och liflös form utan annan betydelse än det historiska minnets; och att bevara henne från detta öde må väl för honom vara viktigare än omsorgen att åt en eller annan sin medborgare behålla de yttre »förmåner», som af en till namnet obruten gemenskap med statskyrkan möjligen kunna denne beredas. Statskyrkan har icke och bör icke hafva i sin magt att emot en fiendtlig vilja så tillvägagå som staten har och måste hafva i förhållande till dem, hvilka icke vilja ställa sig hans lagar till efterrättelse; men just häraf betingas kyrkans fordran, att för sin sjelfbevarelse få använda det medel, som innefattas i rättigheten att från sig skilja de krafter, som visa sig motverka hennes syften, om äfven dessa krafter skulle af en eller annan orsak finna för sig förmånligt att till det yttre inom henne kvarstå.

Då jag hyser denna uppfattning, har jag naturligtvis icke kunnat gilla den motivering, på grund af hvilken Utskottet tillstyrkt afslag å andra momentet af Herr Grafströms ifrågavarande motion. Men då motiönären i sin tillämpning af den grundsats, jag erkänt vara riktig, icke så mycket, som önskligt varit, tillvaratagit, om jag så får säga, svarandepartens rätt, och för öfrigt under nu rådande förhållanden grundsatsens praktiska genomförande utan fara för ovishet och bristande jemnhet i dess tillämpning å de enskilda fallen, icke torde kunna försiggå utan i sammanhang med lagändringar, om hvilka nu icke är tal, har jag icke trott vara lämpligt ifrågasätta bifall till denna del af förslaget, sådant detsamma här blifvit framställt.

Beträffande åter af Herrar Grafström och Hagerman föreslagna ändringar af Kongl. Förordningen den 11 December 1868, i hvad den- samma, för uraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utfölvande af lärareverksamhet, stadgar påföljd af verdsligt straff, sammanfaller min önskan med motionärernes, för så vidt de med sina motioner åsyfta upphäfvandet af nämnda straffpåföljd. Har lekman genom sin berörda verksamhet stört *borgerlig* ordning, bör han drabbas af *borgerligt* straff på sätt gällande strafflag derom stadgar; har han brutit mot den *kyrkliga* ordningen bör han drabbas af *kyrkligt* straff; men att genom förblandande af *trosnit* med »*trots*» förvandla den kyrkliga förseelsen till borgerlig och dymedelst stämpla den kanske varmt religiöse, om ock sekteriske lekmanpredikanten såsom en borgerlig förbrytare, hvilken med böter eller motsvarande kroppsstraff bör förhjälpas till tukt och sinnesändring — det är, enligt mitt förmenande, ett förfaringsätt, på hvilket allra minst kyrkan själf kan hafva något att vinna. Sanningens segrar understödjas illa genom motståndarnes insättande på vatten och bröd. Och att dylikt ännu i dag kan förekomma i ett land, som hyllar religionsfrihetens upphöjda grundsatser, och der man icke kan hafva glömt tillsägelsen, att »hvad I icke viljen att människorna skola göra eder, det gören I icke heller dem» — det innebär åtminstone för mig nog manande skäl att önska borttagandet ur lagen af de bestämmelser, på grund af hvilka kunna vidtagas så motbjudande åtgärder, som de ofvan antyddas.

Då man emellertid genom antagandet af Herr Hagermans motion skulle lemna utan afseende *kyrkans*, efter min mening, obestridliga rätt att från sig afsöndra mot hennes sträfvan den fiendtliga krafter, samt de med hänsyn till denna rätt af Herr Grafström föreslagna bestämmelser lika litet som i förut berörda fallen torde kunna anses nog tillgodose *den anklagades* rätt, har jag icke heller i detta stycke kunnat förordna bifall till hvad som föreslagits; men då en god och snar lösning af de genom förevarande motioner Riksdagens behjertande underställda frågor rörande behöflig ändring af nu berörda stadganden i Kongl. Förordningen den 31 Oktober 1873 och den 11 December 1868 måste vara af synnerlig vikt, har jag ansett att Utskottet, för vinnandet af detta syfte, med anledning af de i ämnet väckta motioner bort föreslå Riksdagen,

att genom underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla om meddelandet af sådana tillägg och ändringar i nu gällande lagstadganden, hvarigenom, utan inblandning af borgerliga straffbestämmelser, statskyrkan blefve satt i tillfälle, att, genom lämpliga påföljder

af kyrklig art, bereda sig skydd mot sådana sina medlemmar, som, utan att från henne vilja utgå, dock visa sig afvikande från hennes bekännelse och uppenbart fiendtlige emot hennes syften.»

af Herr *Magnus Jonsson*.

Herr *Philipsson* har begärt få antecknadt, att han i ärendets behandling inom Utskottet icke deltagit.
